

מקץ ח"כ שיחה א'

לרש"י אסור לשמש מטתו דוקא בשני רעבון - כשישנה חזקה שהנהגה מלמעלה היא היפך ישובו של עולם. וא"כ מובן איך נולדה יוכבד בין החומות, שהרי לוי שימש בתחילת שנה ה'. אך יוסף ידע מחלומו שיהיו שבע שני רעב, וא"כ מיד בצחילת הרעב ידע שהנהגה היא היפך ישובו של עולם.

ברש"י (מא, נ): "בטרם תבוא שנת הרעב: מכאן שאסור לאדם לשמש מטתו בשני רעבון".

והנה, תוספות (תענית יא, א) מקשה דלכאורה יוכבד נולדה בין החומות ואיך אפשר לומר שלוי לא נזהר באיסור זה? ועד"ז קשה על הפסוק "והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו" - שהיה בשנת רעבון? והנה המפרשים מאריכים בתירוצים, אך צריך להבין מדוע אין רש"י מבאר זה?

ויובן בהקדם שרש"י מוסיף על לשון הגמרא ואומר "מכאן", שכונתו לומר שאין למדים זה מהמבול, כי אז לא הי' רק (שאר) העולם שרוי בצער, אלא בני אדם שבתביה גופא היו בצער, וא"כ אין זה ראי' שגם מי שאינו שרוי בצער אסור.

והנה רש"י (והגמרא) כותב "שני רעבון" - בשינוי מלשון הפסוק "(בטרם תבוא) שנת הרעב". ויש לומר שהכוונה בזה הוא שלשיטת רש"י טעם האיסור אינו מפני שהעולם שרוי בצער, אלא מפני שמצב העולם - שינוי מ"זרע וקציר גו' לא ישובותו" - הוא הנהגה מלמעלה היפך ישובו של עולם, וא"כ גם האדם צריך לחדול מישובו של עולם. אך זהו דוקא כשישנה "שני רעבון" - שדוקא ב"שני" לשון רבים ישנה חזקה שעתה ההנהגה היא היפך ישובו של עולם, אך בשנה אחת יכול להיות שזהו רק מצד שנה זו, אך אין זה נחשב הנהגה היפך ישובו של עולם. ולכן אין קושיא מזה ש"יצחק מצחק" בשנת רעבון, וגם לוי שימש בהתחלת שנה ה'. משא"כ יוסף שידע מחלומו שיהיו שבע שני, רעב וא"כ גם בהתחלת שני הרעב הרי זה היפך ישובו של עולם (משא"כ בני ישראל, אף שידעו ע"ד תוכן החלום, מ"מ לא ידעו שפותר החלום הוא יוסף, וא"כ חשבו שפרט זה הוא מהדברים בטלים שבחלום).

והנה בתורה מודגש ש"וליוסף יולד גו'", שגם הלידה הי' לפני התחלת הרעב, שזה מתאים דוקא לפירוש רש"י - שאין לעסוק בישובו של עולם, גם לידה, בשנת רעבון - משא"כ להטעם שהעולם שרוי בצער אין זה שייך.

ובזה רואים איך שדוקא פשוטו של מקרא קשור עם הפירוש ע"פ יינה של תורה, דבזוהר מבואר שיוסף לא רצה שבניו יולדו בזמן רע.